
Права, цел, сигурност

Венелин Георгиев

Април 2023 г.

професор д-р Венелин Георгиев, *Права, цел, сигурност*

Резюме: Правата, целите и сигурността представляват понятия, които са навлезли широко в ежедневието на хората, но рядко се търси взаимната връзка между тях. Поставени в определен контекст и адресирани към конкретни субекти изследването на съществуващите връзки между правата, целите и сигурността разкриват зависимости и тенденции, невидими при разделното тълкуване на понятията. В материала се представят резултатите от изследване на взаимната връзка между понятията права, цели и сигурност, поставени в контекстна на университета и адресирани към студентите. Изследването се базира на общоприети методи, с помощта на които се измерва отклонението на степента на текущото постигане на целите от техните целеви стойности. В края на изследването, на базата на резултатите, се прави извод за това, че моментното състояние на правата, давани от университета на студентите и начините за тяхното използване води до генериране на несигурност.

Ключови думи: права, цел, сигурност, университет, студенти, метрики

Professor PhD Venelin Georgiev, *Rights, goals, security*

Abstract: Rights, goals and security are terms, that have entered widely into people's daily lives, but the interrelationship between them is rarely studied. Placed in a certain context and addressed to specific subjects, the study of the existing connections between rights, goals and security reveals dependencies and tendencies invisible in the interpretation of the concepts in separation. This report presents the results of a study of the interrelationships between the concepts of rights, goals and security, placed in the context of the university and addressed to students. The research is based on generally accepted methods, with the help of which the deviation of the degree of the current achievement of the objectives is measured from their target values. At the end of the research, based on the results, it is concluded that the current state of the rights given by the university to the students and the ways of their use leads to the generation of uncertainty.

Keywords: rights, purpose, security, university, students, metrics

Текстът е лицензиран под [Creative Commons Признание-Некомерсиално-Без производни 2.5 България License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/bg/)

Редактори: проф. Тодор Тагарев, доц. Велизар Шаламанов,
доц. Венелин Георгиев, посл. Валери Рачев

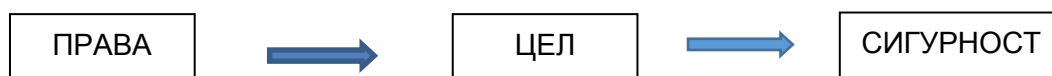
ПОСТАНОВКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Разглеждани в общия случай термините права и сигурност представляват широкообхватни и комплексни понятия, което затруднява провеждането на изследвания от типа „по принцип“. Избягването на подобно неудобства е възможно чрез поставянето на тези понятия в рамките на някакъв контекст. За нуждите на настоящото изследване понятията права и сигурност са поставени в контекста на университета като институция за изграждане на млади хора/студенти с нужното ниво от знания и умения, необходими им в тяхната бъдеща реализация.

От друга страна понятията права и сигурност разглеждани като абстрактни понятия също правят трудно провеждането на изследвания. При тези условия се появява необходимост от адресиране на понятията към конкретни субекти. В настоящето изследване права и сигурността са адресирани към:

- студентите, които разполагат с определени права, които моделират тяхната обучение и чиято сигурност може да бъде отнесена към нивото на придобитите знания;
- университета, който е на позиция да определя правата на субектите/студентите и носи отговорност за сигурността, измервана чрез качеството на създавания продукт.

Връзката между понятията права, цел и сигурност е представена на фиг. 1 и може да бъде обяснена по следния начин:

Фиг. 1. Модел на връзката между понятията права, цел и сигурност

- правата представляват инструментите, които подпомагат постигането на поставената цел;
- целта е крайното състояние, към което целенасочено се стреми субекта като използва и се основава на своите права;
- сигурността е мярката или измерителя за степента за постигане на целта, т.е. когато субекта постига своята цел той се чувства сигурен.

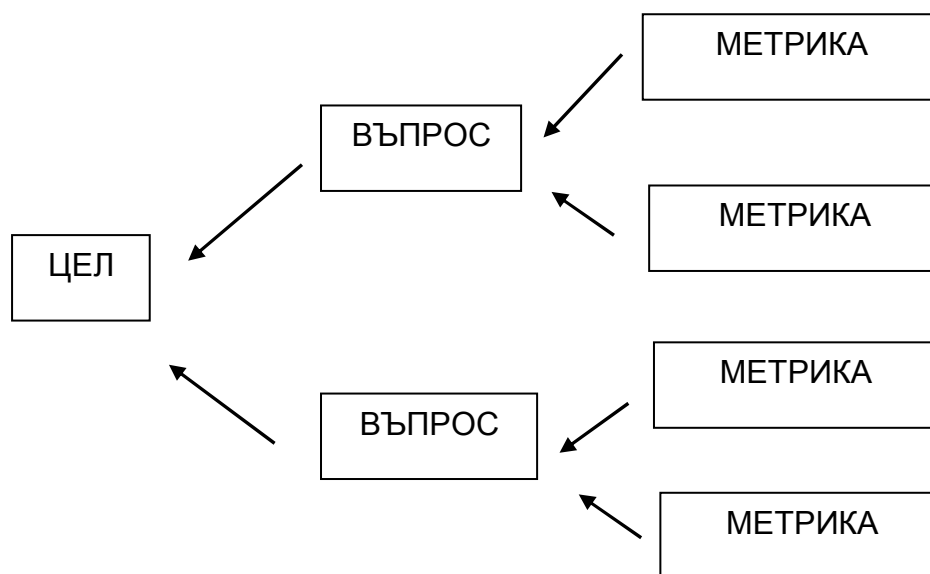
Идеята е да се изследва връзката между понятията права, цел и сигурност и да се определят метрики за измерване на тяхното състояние.

КОНКРЕТИЗИРАНЕ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Отнесени към избрания контекст и към изследваните субекти, трите понятия имат следното съдържание (в рационалния случай):

- права на студентите: да избират дали да посещават лекции; да избират дали да се възползват от възможността за освобождаване от изпит; да се явяват на семестриални изпити; да се дипломират и да получават дипломи за висше образование;

- права на университета: да определя реда за провеждане на учебния процес; да определя съдържанието на учебните програми; да издава дипломи за висше образование.
- цел на студентите: да усвоят знания и умения, необходими им за реализация в професионалната сфера;
- цел на университета: да осигури за пазара на труда и за бизнеса млади хора с подходящо и достатъчно ниво на знания и умения;
- сигурност на студентите: измерваща доколко знанията на студентите им помагат при реализиране в професионалната сфера;
- сигурност на университета: измерваща качеството на създавания продукт.

Фиг. 2. Графичен модел на метода „цел – въпрос – метрика“¹

Сравнението на аргументите за правата, целите и сигурността на студентите и на университета, показани по-горе, дават правото да бъдат направени следните обобщения:

- в областите на правата и сигурността аргументите за студентите и за университета са реципрочни, т.е. правата и сигурността на единия субект до определена степен зависят и са повлияни от правата и сигурността на другия субект;
- в областта на целите, при двата субекта: студенти и университет, аргументите за целите съвпадат. В отношението между понятията права, цел и сигурност централно място заема сигурността. Степента на сигурност от една страна определя ефективността на предоставените права, а от друга страна определя степента на постиганата сигурност. Горната зависимост поставя въпроса за създаване на възможности за измерване на степента за постигане на целта и определяне на необходимите метрики.

В изследването е използван метода „цел, въпрос, метрики“ (виж фиг. 2), с помощта на който са изведени метрики, даващи възможност за измерване до каква степен се постига поставена цел. Приложението на избрания метод в създадените условия за изследването може да бъде представено по следния начин:

- цел: осигуряване от страна на университета и усвояване от страна на студентите на достатъчно като количество и качество знания, необходими за професионалното реализиране на студентите;
- въпрос 1: Редовно ли посещават студентите водените в университета лекции?
 - ✓ метрика към въпрос 1: Брой присъствия на студентите по време на лекциите.
- въпрос 2: Каква част от студентите посещават редовно лекциите в университета?
 - ✓ метрика към въпрос 2: процент на редовно посещаващите лекциите в университета студенти.
- въпрос 3: Какви се резултатите от текущото оценяване на студентите?
 - ✓ метрика към въпрос 3: Среден успех от текущото оценяване на студентите.
- въпрос 4: Какви са резултатите на студентите по време на семестриалните изпити?
 - ✓ метрика към въпрос 4: Среден успех на студентите от семестриалните изпити.
- въпрос 5: Каква част от студентите се освобождават от семестриален изпит?
 - ✓ метрика към въпрос 5: Процент на студентите, които се освобождават от семестриален изпит.
- въпрос 6: Какви резултат постигат студентите по време на държавните изпити?
 - ✓ метрика към въпрос 6: Среден успех на студентите на държавните изпити.

ЕМПИРИЧНИ РЕЗУЛТАТИ И ИЗВОДИ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО

В таблица 1 е направено сравнение между целевите стойности на метриците, описани по-горе и техните текущи стойности. Целевите стойности на метриците са определени на базата на мнението на автора, основаващо се на дългогодишен опит. Текущите стойности на метриците са определени на базата на емпирични данни.

От сравняването на текущите и целевите стойности на метриците, показани в таблица 1 става категорично ясно наличието на значими различия, които като цяло не са в полза на текущите стойности на метриците.

На базата на резултатите от проведеното изследване, като обобщаващ извод може да се каже, че към настоящия момент правата, които университета осигурява на студентите не гарантират постигането на целите, което означава, че същите тези права генерират несигурност. Възможните пътища за излизане от нежеланото състояние минават през ограничаване на възможностите на студентите да интерпретират и неправилно да използват правата, давани им от университета по отношение на тяхното обучение и дори през ограничаване на даваните им към момента права в рамките на учебния процес.

Таблица 1. Сравнение между целевите и текущите стойности на отговорите на зададените въпроси

Измерван параметър	Целева стойност	Текуща стойност
Брой присъствия на студентите по време на лекциите	15	от 3 до 5
Процент на редовно посещаващите лекциите в университета студенти	90 – 100 %	от 5 до 8 %
Среден успех от текущото оценяване на студентите.	между 5 и 6	между 3 и 4
Среден успех на студентите от семестриалните изпити	между 5 и 6	между 3 и 4
Процент на студентите, които се освобождават от семестриален изпит	70 – 80 %	от 20 до 30 %
Среден успех на студентите на държавните изпити	между 5 и 6	между 3 и 4

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Victor Basili, "Software Modeling and Measurement: The Goal Question Metric Paradigm," Computer Science Technical Report Series, CS-TR-2956 (UMIACS-TR-92-96), (1992) University of Maryland, College Park.